

(See also the hackpad notes from April 16 -

<https://okffi.hackpad.com/VNK-haun-suunnittelua-IWjBkNqCcu3>)

Hakuilmoitus:

<http://vnk.fi/selvitys-ja-tutkimusrahoituksen-hakeminen>

http://vnk.fi/documents/10616/1277483/Hakuilmoitus_2015.pdf/3ab5b479-0efa-4954-b3d5-3f5dc3412ae7

Painopistealue 5: Parempi päätöksenteon tietopohjan kokonaiskuva

http://vnk.fi/documents/10616/1277483/Liite_5.pdf/72e46b15-9a26-4bda-9ab9-215a284474a8

5.1. Millaisia välineitä ja toimintamalleja tarvitaan julkisen sektorin kokonaisvaltaiseen tiedolla johtamiseen?

Hanke 1) Millaisilla välineillä ja toimintatavoilla tuetaan kokonaisvaltaista tiedolla johtamista ja tutkimusaineistojen parempaa hyödyntämistä päätöksenteossa?

- Vastuu: VNK
- Budjetti: 150 000e

Hankkeessa etsitään vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Miten tietoaineistoihin liittyvillä teknisillä ja toiminnallisilla ratkaisuilla parannetaan valtioneuvoston päätösten laatua ja vaikuttavuutta ja miten digitalisaatio parantaa tietoon perustuvaa päätöksentekoa?
- Millaisia laajoja tietoaineistoja kokoavia, yhteenvetäviä ja hyödyntäviä välineitä ja toimintamalleja on käytettävissä valtionhallinnon päätöksenteon ja hallituksen johtamisen tueksi? Millaisia hyödynnettävyyttä parantavia visuaalisia ja teknisiä ratkaisuja nämä sisältävät?
- Miten tietoa valtioneuvoston ja ministeriöiden TEAS-toiminnasta kootaan, seurataan, muokataan ja visualisoidaan siten, että se on entistä helpommin hyödynnettävissä? (MI. sekä toiminnan ja seurannan organisointi ja prosessit, joilla selvitys- ja analyysitietoa ja sen luomia aineistoja hyödynnetään, mutta myös tarvittavat tekniset ratkaisut, kuten "Hankegalleria" (ks. www.hankegalleria.fi) tai muu julkisesti rahoitettua tiedontuotantoa seuraava ja visualisoiva ratkaisu).
- Miten digitalisaatio parantaa päätöksentekoa?

Tietotuotannon pääasialliset muodot:

Hanke 1: Tutkimustoimet kohdistetaan hankkeisiin, joissa syntyy konkreettisia ratkaisuja tiedolla johtamisen ja tietomallintamiseen perustuvaan päätöksentekoon siirtymisen pohjaksi. Kyse voi olla toimintamallien kehittämishankkeista, meta-analyyseistä (esim. kirjallisuuskatsauksista tai kansainvälisten käytäntöjen kartoituksesta), arvioinneista tai uusien ratkaisujen innovoinnista kokeilutoiminnalla. Strategian toimeenpanoa tukeva tieto (ml. tilannekuvat hallituksen käyttöön).

Jussin ajatuksia konsortioista

Mun ensireaktiona syntynyt visio, joka perustuu keskusteluihin VNK:n henkilöiden kanssa on, että hankkeen toteuttamiseksi tarvittaisiin seuraavanlainen kokoonpano:

- a) tutkimustaho, joka toisi hankkeeseen aiheeseen tutkimuksellisuutta ja aihepiirin erityisasiantuntemusta
- b) konsulttitaho, joka edistäisi hankkeen ja sidosryhmien hankkeen aikaista yhteistyötä ja tulosten hyödyntämistä
- c) tässä hankkeessa myös taho, jolla olisi hands-on-osaamista tietoaaineistojen hyödyntämisestä ja niihin liittyvistä työkaluista

Ainakin nämä kolme tahoja tarvittaisiin ja lisäedustus tietysti tuo lisää asiantuntemusta. Toisaalta käytännössä isompi porukka on hankalammin hallittavissa, koordinoitavissa ja yhteistyö on hankalampaa. Yritetään optimoida näiden välillä.

Kiinnostuneita tahoja (voit lisätä tähän oman organisaatiosi tiedot):

- Open Knowledge Finland ry
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) terveydensuojelun osasto (Jouni Tuomisto)
- [Oxford Research](#) (Jussi Nissilä)
- [Helsingin yliopiston Academy of Finland Center of Excellence in the Philosophy of Social Science](#) (Samuli Pöyhönen)
- HIIT (Kai Kuikkaniemi, Matti Nelimarkka)

Avainsanoja (jotka meille kiinnostavia):

Kysymyksiä ja hajatelmia tematiikasta:

“Millaisilla välineillä ja toimintatavoilla tuetaan kokonaisvaltaista tiedolla johtamista ja tutkimusaineistojen parempaa hyödyntämistä päätöksenteossa?”

- data & analytiikka
- simulaatiot yms.
- avoimet mallit (joita on helpompi kritisoida)
- avoin päätöksentekokäytäntö <http://fi.opasnet.org/fi/APTK>
- onko jotain tiettyjä teemoja, johon naita sovelletaan? vrt. vaikkapa
 - lainsaadannon vaikuttavuuden arvionti, vs.
 - kansalaisille tarkeat asiat, vs.
 - avoin budjetointi
 - joku muu, mika
- MyData - henkilötiedon suostumus data sourcingin mahdollistaja

Tarkempi analyysi tekstistä

5.1. Millaisia välineitä ja toimintamalleja tarvitaan julkisen sektorin kokonaisvaltaiseen tiedolla johtamiseen?

Koko: 300 000 euroa, 2 hanketta (150 000 euroa/kpl)

Aikajänne: Tiedot tarvitaan uuden hallituksen käyttöön 2015–2016. Ajallisesti valtioneuvoston tarve ja päätöksentekotilanne liittyy erityisesti hallituksen strategiaprosessin päätöksentekotilanteisiin (toimintasuunnitelman päivitys keväällä ja tilannekuvan päivitys syksyllä).

Tietotarpeen kuvaus ja perustelut: Teemassa etsitään ratkaisuja tiedon hyödyntämiseen kokonaisvaltaisesti päätöksenteossa sekä sen edellyttämiin yhtenäisiin, vaikuttaviin ja kustannustehokkaisiin toimintatapoihin ja prosesseihin. Julkisen sektorin tuottamien ja hankkimien tietoaaineistojen ja massadatan nykyistä tehokkaampi hyödyntäminen myös tehostaisi hallintoa ja nostaisi tuottavuutta, mahdollistaisi kansalaisten osallistumisen ja demokraattisen päätöksenteon sekä parantaisi elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Tietojohtaminen sekä uudenlaisten prosessien, menettelytapojen ja teknologioiden käyttöönotto edellyttää kuitenkin uudenlaista osaamista. Nykyisellään tietorakenteet ovat huonosti keskenään yhteensopivia. Samaa tietoa joudutaan raportoimaan useaan paikkaan ja siirtämään käsin järjestelmästä toiseen, tietoja on käytännössä mahdotonta yhdistellä keskenään, mikä estää valtioneuvostotason kokonaiskuvan muodostamisen. Tiedon tuotannossa tulee edistää uusien teknologioiden, kuten tietomallintamisen käyttöönottoa sekä ottaa yritykset, kansalaiset, tutkimustoimijat ja kolmas sektori mukaan tiedon tuotantoon. Selvityksellä haetaan ratkaisuja älykkääseen, asiakaslähtöisyyttä ja tiedon käytettävyyttä edistävään tiedon tuotantoon, tietoaaineistojen tallentamiseen ja jakamiseen. Teemassa arvioidaan myös yhteiskuntataloudellisia vaikutuksia (mm. kustannus-hyötylaskelmin). Teemasta rahoitetaan kahta hanketta, joista ***ensimmäinen keskittyy siihen millaisilla tietoaaineistoratkaisuilla tuetaan kokonaisvaltaista tiedolla johtamista sekä päätöksenteon toimintojen seuranta- ja tietoaaineistojen ja tutkimusaineistojen parempaa hyödyntämistä.*** Toisessa hankkeessa selvitetään konkreettisen poikkihallinnollisen esimerkin (rakennettu ympäristö) kautta mitä poikkihallinnollisia toimenpiteitä tarvitaan tiedontuotannon vastuiden, rakenteiden ja bsisällön kehittämiseksi ja millaista eri toimialojen tietoa yhdistelevää tilannekuvaa valtioneuvosto ja ministeriöt tarvitsevat, miten se toteutetaan ja miten sitä voitaisiin hyödyntää myös laajemmin julkishallinnossa sekä liike- ja kansalaistoiminnassa.

Hanke 1. Millaisilla välineillä ja toimintatavoilla tuetaan kokonaisvaltaista tiedolla johtamista ja tutkimusaineistojen parempaa hyödyntämistä päätöksenteossa? Julkisesti rahoitettavan tutkimus-, ennakointi-, arviointi- ja selvitystoiminnan (TEAS) painopisteistä, toiminnasta ja tuloksista puuttuu kokonaiskuva, jota tiedon hyödyntäminen päätöksenteossa edellyttää. Selvitystoiminnalla haetaan ratkaisuja, jotka tarjoavat päätöksentekijöille tiiviin, informatiivisen ja hyödyllisen näkymän siihen, millaista tiedontuotantoa on meneillään ja olemassa, yrityksille näkymän siihen, millaisia aineistoja on hyödynnettävissä ja tutkijalle näkymän siihen, millaista TEAS-toimintaa rahoitetaan. Tietonäkymässä pyritään visuaalisuuteen ja hyödynnettävyyteen.

Erityisen olennaisia ovat valtioneuvoston ja ministeriöiden rahoittama selvitys- ja tutkimustoiminta ja strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittama tutkimus, joilla tuetaan tilannekuvaa ja tulevaisuuden ennakointia. Myös Suomen Akatemian ja Tekesin rahoittama tutkimustoiminta synnyttää jatkuvasti uutta tietopohjaa ja aineistoja. Hallitusohjelman seurannan tueksi haetaan toimivampia ratkaisuja eri tiedon muotojen kokoamiseksi ja seuraamiseksi (mm. valtioneuvoston ohjausjärjestelmää kehittävä OHRA-hanke huomioi tulevaisuuskuvan ja tilannekuvan, toimintavaihtoehdot ja vaikutusarvioinnit, tavoitteiden toteutumisen seurantatiedon ja valtionhallintoa itseään koskevan tiedon liittyen tavoitteisiin, toimintaan, resursseihin ja kyvykkyyksiin).

Hankkeessa etsitään vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- RQ1: Miten tietoaineistoihin liittyvillä teknisillä ja toiminnallisilla ratkaisuilla parannetaan valtioneuvoston päätösten laatua ja vaikuttavuutta ja miten digitalisaatio parantaa tietoon perustuvaa päätöksentekoa?
- RQ2: Millaisia laajoja tietoaineistoja kokoavia, yhteenvetäviä ja hyödyntäviä välineitä ja toimintamalleja on käytettävissä valtionhallinnon päätöksenteon ja hallituksen johtamisen tueksi? Millaisia hyödynnettävyyttä parantavia visuaalisia ja teknisiä ratkaisuja nämä sisältävät?
- RQ3: Miten tietoa valtioneuvoston ja ministeriöiden TEAS-toiminnasta kootaan, seurataan, muokataan ja visualisoidaan siten, että se on entistä helpommin hyödynnettävissä? (Ml. sekä toiminnan ja seurannan organisointi ja prosessit, joilla selvitys- ja analyysitietoa ja sen luomia aineistoja hyödynnetään, mutta myös tarvittavat tekniset ratkaisut, kuten ”Hankegalleria” (ks. www.hankegalleria.fi) tai muu julkisesti rahoitettua tiedontuotantoa seuraava ja visualisoiva ratkaisu).
- RQ4: Miten digitalisaatio parantaa päätöksentekoa?

Mahdolliset linkit valtioneuvoston strategioihin ja muuhun selvitys- ja

tutkimustoimintaan: ICT 2015, Avoimen tiedon ohjelma, ministeriöiden älystrategiat, Massadata-strategia Miten tietoaineistoihin liittyvillä teknisillä ja toiminnallisilla ratkaisuilla parannetaan valtioneuvoston päätösten laatua ja vaikuttavuutta ja miten digitalisaatio parantaa tietoon perustuvaa päätöksentekoa?

Tietotuotannon pääasialliset muodot: Hanke 1: Tutkimustoimet kohdistetaan hankkeisiin, joissa syntyy **konkreettisia ratkaisuja** tiedolla johtamisen ja tietomallintamiseen perustuvaan päätöksentekoon *siirtymisen pohjaksi*. Kyse voi olla toimintamallien kehittämishankkeista, meta-analyyseistä (esim. kirjallisuuskatsauksista tai kansainvälisten käytäntöjen kartoituksesta), arvioinneista tai uusien ratkaisujen innovoinnista kokeilutoiminnalla. Strategian toimeenpanoa tukeva tieto (ml. tilannekuvat hallituksen käyttöön).

Alustavat työpaketit (edelliseen perustuen)

1. Kirjallisuuskatsaus
 - a. Sisältäen akateemisen ja ei-akateemisen kirjallisuuden

- b. Vastaa ensisijaisesti kysymykseen RQ1: Miten tietoaineistoihin liittyvillä teknisillä ja toiminnallisilla ratkaisulla parannetaan valtioneuvoston päätösten laatua ja vaikuttavuutta ja miten digitalisaatio parantaa tietoon perustuvaa päätöksentekoa?
2. Kansainvälisten käytäntöjen (tai yleisemmin olemassa olevien ratkaisujen) kartoitus (kv-benchmarking)
 - a. Vastaa kysymykseen: RQ2 Millaisia laajoja tietoaineistoja kokoavia, yhteenvetäviä ja hyödyntäviä välineitä ja toimintamalleja on käytettävissä valtionhallinnon päätöksenteon ja hallituksen johtamisen tueksi? Millaisia hyödynnettävyyttä parantavia visuaalisia ja teknisiä ratkaisuja nämä sisältävät?
3. Nykyisten käytäntöjen arviointi
 - a. Pohjustaa vastausta kysymykseen: RQ3: Miten tietoa valtioneuvoston ja ministeriöiden TEAS-toiminnasta kootaan, seurataan, muokataan ja visualisoidaan siten, että se on entistä helpommin hyödynnettävissä?
4. Uusien mutta jo olemassaolevien ratkaisujen implementointi, testaus ja jatkokehitys.
 - a. Vastaa kysymykseen RQ2.
5. Uusien ratkaisujen innovointi kokeilutoiminnalla
 - a. Hakee ratkaisuja kysymykseen: RQ3: Miten tietoa valtioneuvoston ja ministeriöiden TEAS-toiminnasta kootaan, seurataan, muokataan ja visualisoidaan siten, että se on entistä helpommin hyödynnettävissä?
6. Hallinto ja viestintä:

Jounin alustama hakuteksti (vanhempi versio klo 14.08; katso uudempi alla)

Hakemus/tarjous vuodelle 2015-2016

Dnro VNK/414/48/2015

1 HAETTAVA MÄÄRÄRAHA

- Painopistealue: Parempi päätöksenteon tietopohjan kokonaiskuva
- Teema: Millaisia välineitä ja toimintamalleja tarvitaan julkisen sektorin kokonaisvaltaiseen tiedolla johtamiseen? (1 välineet ja toimintatavat)

2 HANKKEEN NIMI

- Hankkeen nimi: Yhteiset tietokäytännöt tutkimuksessa ja päätöksenteossa (YHTÄKÖYTTÄ)
- Hankkeen avainsanat: päätöksenteko, päätöksentekojärjestelmät, tutkimustoiminta, vaikutukset, arviointi, tieto, tietokannat

3 HANKKEEN TOTEUTTAJAT

- Organisaation nimi (tutkimuslaitos, yliopisto, muu hakijataho): Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
- Jakeluosoite Postinumero ja -toimipaikka: Mannerheimintie 166, PL 30, 00271 Helsinki
- Hankkeen vastuullinen johtaja: Jouni Tuomisto
- Puhelinnumero Sähköpostiosoite: +358295246305 jouni.tuomisto(at)thl.fi
- Yhteyshenkilö (jos eri kuin hankkeen vastuullinen johtaja) Puhelinnumero Sähköpostiosoite

Muut hankkeen toteuttajatahot, jotka hakevat VN-TEAS -määrärahaa (organisaatio ja yhteyshenkilö)

- Open Knowledge Finland ry
- Oxford Research (Jussi Nissilä)
- Helsingin yliopiston Academy of Finland Center of Excellence in the Philosophy of Social Science (Samuli Pöyhönen)
- HIIT (Kai Kuikkaniemi, Matti Nelimarkka)

Muut yhteistyötahot, jotka eivät hae VN-TEAS -määrärahaa

- Sosiaali- ja terveysministeriö?
- Kuntaliitto?
-

4 HANKKEEN HINTA JA AIKATAULU

Hinta (+ alv) (tarkempi erittely kohdassa 7): 150000 € (sis. XX € alv)

Hanke alkaa 9/2015. Hanke päättyy 12/2016

Tausta

Päätöstuen tarve (evidence-based decision making) on viime vuosina noussut tärkeäksi politiikkaa ja tutkimuskenttää ohjaavaksi tavoitteeksi. Tästä puhuvat myös sektoritutkimuslaitosten uudelleenjärjestelyt ja rahoituskäytäntöjen muuttaminen. Kuitenkin jo aiemmin on alkanut muutoksia, jotka toisaalta ovat tehneet mahdolliseksi paremman päätöstuen ja toisaalta lisänneet sen tarvetta monimutkaistuvassa maailmassa. Näiden lyhyt esittely on paikallaan tämän hakemuksen viitekehyksen ymmärtämiseksi.

Päätöksenteko tarvitsee tuekseen vaikutusarviointia, kuten OHRA-ryhmäkin on raportissaan todennut. ^[1]

Aiemmassa tutkimuksessamme olemme todenneet, että vaikutusarviointityö on siirtymässä kohti a) useampien asioiden integroituun tarkasteluun, b) sidosryhmien näkemysten parempaan huomioimiseen, c) tieteellisen tiedon ja arvojen yhdistämiseen ja d) . ^[2] Hyvän päätöstuen on syytä huomioida näitä tekijöitä.

Avoin data ja massadata

Avointa dataa tulee entistä enemmän ja nopeammin tarjolle. Samoin massadata (Big Data) eli isot aineistot ja aikasarjat tarjoavat mahdollisuuksia tutkia aiheita, joita ei dataa kerättäessä edes ajateltu. Tämä toisaalta helpottaa näytön saamista päätösten tueksi mutta toisaalta edellyttää parempaa kykyä löytää, seuloa ja jalostaa tieto hyödylliseen muotoon päättäjälle. Tarvitaan yhteenvetämisen taitoa, mutta sen käytännöt eivät ole vielä riittävän kehittyneitä.

Open Government, Avoin hallinto

- D-Cent ja muut hankkeet: Avoin ministeriö, Appgree, Agora Voting (turvallinen sähköinen äänestäminen), DemocracyOS (päättöksenteko virtuaalokokouksissa) ym. avoimen yhteiskunnallisen osallistumisen välineet.

Vaikutusarvioinnit, LCIA, päätösanalyysi

[3]

Tavoitteet

Hakukuulutuksessa määriteltiin seuraavat tutkimuskysymykset:

- Tutkimuskysymys 1: Miten tietoaaineistoihin liittyvillä teknisillä ja toiminnallisilla ratkaisulla parannetaan valtioneuvoston päätösten laatua ja vaikuttavuutta ja miten digitalisaatio parantaa tietoon perustuvaa päätöksentekoa?
- Tutkimuskysymys 2: Millaisia laajoja tietoaaineistoja kokoavia, yhteenvetäviä ja hyödyntäviä välineitä ja toimintamalleja on käytettävissä valtionhallinnon päätöksenteon ja hallituksen johtamisen tueksi? Millaisia hyödynnettävyyttä parantavia visuaalisia ja teknisiä ratkaisuja nämä sisältävät?
- Tutkimuskysymys 3: Miten tietoa valtioneuvoston ja ministeriöiden TEAS-toiminnasta kootaan, seurataan, muokataan ja visualisoidaan siten, että se on entistä helpommin hyödynnettävissä? (MI. sekä toiminnan ja seurannan organisointi ja prosessit, joilla selvitys- ja analyysitietoa ja sen luomia aineistoja hyödynnetään, mutta myös tarvittavat tekniset ratkaisut, kuten "Hankegalleria" (ks. www.hankegalleria.fi) tai muu julkisesti rahoitettua tiedontuotantoa seuraava ja visualisoiva ratkaisu).
- Tutkimuskysymys 4: Miten digitalisaatio parantaa päätöksentekoa?

Aiemmin keräämämme ymmärryksen perusteella väitämme, että kysymyksiin 1, 2 ja 4 on syytä ottaa lähtökohdaksi avointen muuttujien ja avointen arviointien käyttö. Niiden osalta moniin yksityiskohtiin on jo vastattu, jos kohta jatkokehitystarvettakin on runsaasti. Kyseessä on merkittävä näkökulman muutos: tavoitteena ei olekaan käsitellä tietoaaineistoja jonkin tietyn standardin mukaisesti, vaan tavoitteena on tuottaa kaikesta käytettävissä olevasta datasta standardimuotoisia vastauksia konkreettisiin päätöksentekoon liittyviin kysymyksiin. Käytetyn datan osalta kysymykseen vastaavan asiantuntijan ongelmaksi jää saada tarvittava data asianmukaisesti käsiteltyä vastauksen löytämiseksi. Pääasiana on vastauksen yhteismitallisuus. Vastauksia kun on paljon rajallisempi määrä ja ne on kaikki tuotettu samaa tarkoitusta varten päätöksenteon tueksi, toisin kuin lähtöaineistot, joiden tarkoitukset ja tekniset ratkaisut ovat hyvin vaihtelevia ja yhteismitallistaminen vaikeaa.

Kysymyksen 3 osalta voidaan sanoa, että TEAS-toiminta on ollut tuloksekasta, jos se on tuottanut lisäarvoa mainittujen vastausten löytämiseen tai parantamiseen. Niinpä seurannan painopiste voidaankin siirtää lisäarvon tuottajiin sen sijaan, että seurattaisiin ensisijaisesti hankkeita. Tästä näkökulmasta on se merkittävä etu, että jonkin lisätiedon tuottama lisäarvo päätöksenteolle voidaan arvioida määrällisesti käyttämällä päätösanalyysin työkaluja kuten tiedonarvoanalyysiä (value of information analysis). Tällaisen asian järjestelmällinen mittaaminen toimii vahvana sisällöllisenä kannusteena tutkimuslaitoksille; tarkka

hankeseuranta puolestaan kannustaa lähinnä hankkeiden tyylikkääseen hoitamiseen pikemmin kuin tarpeellisen tiedon tuottamiseen.

Niinpä rohkenemme ottaa jo yhden askelen eteenpäin lausutuista tutkimuskysymyksistä ja muotoilla hankkeen tavoitteet uusiksi:

1. Miten avoimiin muuttujiin ja avoimiin arviointeihin liittyvillä teknisillä ja toiminnallisilla ratkaisuilla parannetaan systemaattista

Menetelmät

Aiempi työ johon hanke perustuu

Aluksi lienee syytä täsmentää keskeisiä käsitteitä. *Toimintamalli* on vakioitu ja kirjallisesti kuvattu ohje jonkin työn suorittamiseen. Päätöksenteosta puhuttaessa kyseessä on lähes aina tietotyö, ja siksi nimenomaan siihen keskitytään tässä hankkeessa. *Käytäntö* tarkoittaa sitä työn suorittamisen tapaa, joka on käytännössä vakiintunut. *Työkalu* tarkoittaa tietokoneohjelmaa, verkkosivustoa, lomaketta tai jotain muuta teknistä apuvälinettä työn tekemiseen. Tavoitteena tietenkin on, että toimintamallit oikeasti ohjaavat tekemään työn hyvin ja tehokkaasti; että käytännöt vastaavat toimintamalleja; ja että työkalut tukevat toimintamallin mukaista työtä. Ongelmia kuitenkin esiintyy kaikissa näissä kolmessa asiassa. Seuraavaksi esittelemme muutamia jo käytössä olevia ratkaisuja näiden ongelmien vähentämiseen.

Innokylä

THL on kehittänyt Innokylä-nimisen verkkotyötilan ja virtuaaliyhteisön parantamaan sosiaali- ja terveysalan toimintamalleja ja jalkauttamaan niitä käytännöiksi kentällä (innokyla.fi). Tämä toiminta on mahdollista laajentaa muillekin toimialoille tietotyötä kehittämään. Tässä hankkeessa hyödynnämme Innokylän periaatteita ja työkaluja.

Avoin päätöksentekokäytäntö

THL:ssä on usean vuoden ajan tutkittu ja kehitetty toimintamalleja ja työkaluja tutkimustiedon paremmaksi tuottamiseksi päätöksentekoon ja toisaalta päätöksenteon kehittämiseksi paremmin tietoa hyödyntäväksi. Tätä kehitettyä kokonaisuutta kutsutaan *avoimeksi päätöksentekokäytännöksi*.^{[4] [5] [6]} Sen olennaisia piirteitä ovat tietotyön tuloksellisuutta edistävät toimintaperiaatteet (esim. avoimuus ja kritiikki), työn seurannan ja ohjauksen käytännöt sekä työtä tukevat verkkotyökalut (erityisesti Opasnet-verkkotyötila fi.opasnet.org).

Avoimet muuttujat ja avoin arviointi

Jounin teksti, uudempi versio (4.5. klo 23.55). Vanhan tekstin loppuosa on poistettu, koska siinä ei ollut kommentteja. Nyt iso kysymys on: onko alla oleva ehdotus liian radikaali, koska siinä painotutaan vahvasti avoimen arvioinnin menetelmään ja sen soveltamiseen?

Tausta

Päätöstuen tarve (evidence-based decision making) on viime vuosina noussut tärkeäksi politiikkaa ja tutkimuskenttää ohjaavaksi tavoitteeksi. Tästä puhuvat myös sektoritutkimuslaitosten uudelleenjärjestelyt ja rahoituskäytäntöjen muuttaminen. On muitakin muutoksia, jotka toisaalta ovat tehneet mahdolliseksi paremman päätöstuen ja toisaalta lisänneet sen tarvetta monimutkaistuvassa maailmassa. Näiden lyhyt esittely on paikallaan tämän hakemuksen viitekehyksen ymmärtämiseksi.

Päätöksenteko tarvitsee tuekseen vaikutusarviointia, kuten OHRA-ryhmäkin on raportissaan todennut. ^[1] Aiemmassa tutkimuksessa olemme todenneet, että vaikutusarviointityö on siirtymässä kohti a) useampien asioiden integroituun tarkasteluun, b) sidosryhmien näkemysten parempaan huomioimiseen, c) tieteellisen tiedon ja arvojen yhdistämiseen ja d) . ^[2] Hyvän päätöstuen on syytä huomioida näitä tekijöitä.

Avoin data ja massadata

Avointa dataa tulee entistä enemmän ja nopeammin tarjolle. Samoin massadata (Big Data) eli isot aineistot ja aikasarjat tarjoavat mahdollisuuksia tutkia aiheita, joita ei dataa kerättyä edes ajateltu. Tämä toisaalta helpottaa näytön saamista päätösten tueksi mutta toisaalta edellyttää parempaa kykyä löytää, seuloa ja jalostaa tieto hyödylliseen muotoon päättäjälle. Tarvitaan yhteenvetämisen taitoa, mutta sen käytännöt eivät ole vielä riittävän kehittyneitä.

Open Government, Avoin hallinto

- D-Cent ja muut hankkeet: Avoin ministeriö, Appgree, Agora Voting (turvallinen sähköinen äänestäminen), DemocracyOS (päätöksenteko virtuaalikokouksissa) ym. avoimen yhteiskunnallisen osallistumisen välineet.

Vaikutusarvioinnit, LCIA, päätösanalyysi

^[3]

Avoimet muuttujat ja avoin arviointi

Kohteellisuus on yksi tärkeimpiä keinoja tuottaa päätöksenteon kannalta hyödyllistä luotettavaa tietoa. Kohteellisuus tarkoittaa sitä, että jokaisella yksittäisellä aiheella on oma kohteensa (käytännössä verkkosivu yhteisessä työtilassa), jonne sitä asiaa koskevat tiedot kerätään ja jossa sitä yhdessä jäsennetään. Jokainen aihe ja myös sen osa-aiheet muotoillaan tutkimuskysymykseksi, ja kohteen tärkein tehtävä on tuottaa tähän kysymykseen täsmällinen ja perusteltu vastaus. Vastauksen jalostamisessa käytetään tieteen periaatteita, erityisesti avointa kritiikkiä. Tavoitteena on tuottaa täsmällinen, mielellään määrällinen perusteltu kuvaus siitä, mitä vastauksesta tiedetään. Epävarmuudet kuvataan todennäköisyyksinä. ^[4]

Tällaista yhteistyössä tuotettua aihekohtaista sivua kutsutaan *avoimeksi muuttujaksi*. Sen tuottamaa vastausta käytetään myös matemaattisten vaikutusarviointimallien osana ja sen koko sisältö on avoimesti nähtävillä. Avoimessa arvioinnissa yhdistetään useita muuttujia yhteen niiden välisten syy-seuraussuhteiden avulla. Tarkoituksena on mallin avulla pystyä ennustamaan, mitä suunnitellut toimenpiteet vaikuttaisivat tässä syy-seurausverkostossa. Erityisesti tarkastellaan asioita, joihin liittyy yhteiskunnallisia tavoitteita (terveys, kustannukset, taloudellinen kilpailukyky, ympäristön tila). Avoimet muuttujat ovat olennaisen tärkeitä päätösvalmistelussa, koska ne mahdollistavat paljon nykyistä paremmat toimintamallit. Niiden avulla valmistelutyö voidaan pilkkoa pienempiin ja helpommin hallittaviin osiin, ja eri sidosryhmät voidaan osallistaa sen osan työhön jonka ne tuntevat omakseen. Täsmällinen tutkimuskysymys ja tieteellinen sisällönkritiikki pitävät asiattomuudet loitolla.

Tavoitteet

Hakukuulutuksessa määriteltiin seuraavat tutkimuskysymykset:

- Tutkimuskysymys 1: Miten tietoaineistoihin liittyvillä teknisillä ja toiminnallisilla ratkaisuilla parannetaan valtioneuvoston päätösten laatua ja vaikuttavuutta ja miten digitalisaatio parantaa tietoon perustuvaa päätöksentekoa?
- Tutkimuskysymys 2: Millaisia laajoja tietoaineistoja kokoavia, yhteenvetäviä ja hyödyntäviä välineitä ja toimintamalleja on käytettävissä valtionhallinnon päätöksenteon ja hallituksen johtamisen tueksi? Millaisia hyödynnettävyyttä parantavia visuaalisia ja teknisiä ratkaisuja nämä sisältävät?
- Tutkimuskysymys 3: Miten tietoa valtioneuvoston ja ministeriöiden TEAS-toiminnasta kootaan, seurataan, muokataan ja visualisoidaan siten, että se on entistä helpommin hyödynnettävissä? (MI. sekä toiminnan ja seurannan organisointi ja prosessit, joilla selvitys- ja analyysitietoa ja sen luomia aineistoja hyödynnetään, mutta myös tarvittavat tekniset ratkaisut, kuten ”Hankegalleria” (ks. www.hankegalleria.fi) tai muu julkisesti rahoitettua tiedontuotantoa seuraava ja visualisoiva ratkaisu).
- Tutkimuskysymys 4: Miten digitalisaatio parantaa päätöksentekoa?

THL:ssä on tutkittu hakukuulutuksessa mainittuja kysymyksiä vuodesta 2006. Ymmärtääksemme kysymyksiin on syytä ottaa lähtökohdaksi avointen muuttujien ja avointen arviointien käyttö. Niistä on jo runsaasti käyttökokemusta, ja moniin yksityiskohtiin on jo onnistuttu vastaamaan, joskin jatkokehitystarvettakin on runsaasti. Kyseessä on merkittävä näkökulman muutos: tavoitteena ei olekaan käsitellä tietoaineistoja jonkin tietyn standardin mukaisesti, vaan tavoitteena on tuottaa kaikesta käytettävissä olevasta datasta standardimuotoisia **vastauksia** konkreettisiin päätöksentekoon liittyviin kysymyksiin ja osakysymyksiin. Kysymykseen vastaavan asiantuntijan ongelmaksi jää käsitellä tarvittava data asianmukaisesti vastauksen löytämiseksi. Pääasiana on vastauksen (ei datan) yhteismitallisuus. Vastaukset tuotetaan kaikki samaa tarkoitusta varten päätöksenteon tueksi. Siksi niiden standardointi on mahdollista. Lähtöaineistot tarkoitukset ja tekniset ratkaisut ovat puolestaan hyvin vaihtelevia ja niiden yhteismitallistaminen on käytännössä mahdotonta.

Kysymyksen 3 osalta voidaan sanoa, että TEAS-toiminta on ollut tuloksekasta, jos se on tuottanut lisäarvoa mainittujen vastausten löytämiseen tai täsmentämiseen. Niinpä seuranta voidaankin kohdistaa lisäarvon tuottamiseen ja kaikkiin sen tuottajiin sen sijaan, että seurattaisiin ensisijaisesti tietyltä momentilta rahoitettuja hankkeita.

Tästä näkökulmasta on se merkittävä etu, että jonkin lisätiedon tuottama lisäarvo päätöksenteolle voidaan arvioida määrällisesti käyttämällä päätösanalyysin työkaluja kuten tiedonarvoanalyysiä (value of information analysis). Tällaisia mittareita voidaan käyttää yksittäisen hankkeen, tutkimusohjelman tai tutkimuslaitoksen tuloksellisuuden arviointiin. Tällainen järjestelmällinen mittaaminen toimisi vahvana sisällöllisenä kannusteena tutkimuslaitoksille. Tarkka hankeseuranta puolestaan kannustaa kyllä hankkeiden tyylikkääseen hoitamiseen mutta vie huomiota tarpeellisen tiedon tuottamiselta. On kuitenkin todettava, että näin iso seurannan ja ohjauksen muutos vaatii perusteellista selvittelyä ja kokeilua ja vie vuosia. Tässä hankkeessa voidaan kuitenkin panna alulle joitakin tätä muutosta tukevia käytäntöjä. Avointen arviointien ja avointen muuttujien näyttävät siis tehokkaimmalta tavalta vastata hakukuulutuksen tavoitteisiin. Kuitenkin niitäkin on arvioitava kriittisesti ja kehitettävä edelleen. Niinpä annettuja tutkimuskysymyksiä voidaan jalostaa huomioimaan tämä taustatieto, jolloin voidaan kehittää uusia tutkimuskysymyksiä. Ne vastaavat alkuperäisiin tavoitteisiin mutta tuovat myös uutta lisäarvoa:

1. Mitä muita teknisiä ja toiminnallisia tietoaineistoratkaisuja kuin avoin arviointi on olemassa ja miten niiden hyödyt saataisiin edistämään avointen arviointien toteuttamista?
2. Miten avoin arviointi saadaan jalkautettua valtionhallinnon päätöksenteon ja hallituksen johtamisen tueksi? Miten avoimen arvioinnin olemassaolevat visuaaliset ja tekniset ratkaisut palvelevat päätöksenteon tarpeita, ja mitä kehitettävää niissä on?
3. Miten avoimen arvioinnin menetelmät ja arviointien tekeminen auttavat kokoamaan, seuraamaan, ohjaamaan ja visualisoimaan valtioneuvoston ja ministeriöiden TEAS-toimintaa?

4. Miten digitalisaatio parantaa päätöksentekoa?

Hakemuksemme keskittyy vastaamaan näihin jalostettuihin kysymyksiin.

Menetelmät

Aiempi työ johon hanke perustuu

Aluksi lienee syytä täsmentää keskeisiä käsitteitä. *Toimintamalli* on vakioitu ja kirjallisesti kuvattu ohje jonkin työn suorittamiseen. Päätöksenteosta puhuttaessa kyseessä on lähes aina tietotyö, ja siksi tässä hankkeessa keskitytään tietotyöhön. *Käytäntö* tarkoittaa sitä työn suorittamisen tapaa, joka on vakiintunut käyttöön. *Työkalu* tarkoittaa tietokoneohjelmaa, verkkosivustoa, lomaketta tai jotain muuta teknistä apuvälinettä työn tekemiseen. Tavoitteena tietenkin on, että toimintamallit oikeasti ohjaavat tekemään työn hyvin ja tehokkaasti; että käytännöt vastaavat toimintamalleja; ja että työkalut tukevat toimintamallin mukaista työtä. Ongelmia kuitenkin esiintyy kaikissa näissä kolmessa asiassa. Seuraavaksi esittelemme muutamia jo käytössämme olevia ratkaisuja näiden ongelmien vähentämiseen.

Innokylä

THL on kehittänyt Innokylä-nimisen verkkotyötilan ja virtuaaliyhteisön parantamaan sosiaali- ja terveysalan toimintamalleja ja jalkauttamaan niitä käytännöiksi kentällä (innokyla.fi). Tämä toiminta on mahdollista laajentaa muillekin toimialoille tietotyötä kehittämään. Tässä hankkeessa hyödynnämme Innokylän periaatteita ja työkaluja.

Avoin päätöksentekokäytäntö

THL:ssä on usean vuoden ajan tutkittu ja kehitetty toimintamalleja ja työkaluja tutkimustiedon paremmaksi tuottamiseksi päätöksentekoon ja toisaalta päätöksenteon kehittämiseksi paremmin tietoa hyödyntäväksi. Tätä kehitettyä kokonaisuutta kutsutaan *avoimeksi päätöksentekokäytännöksi*, ja se sisältää aiemmin mainitut avoimet muuttujat ja arvioinnit.^{[5] [6] [7]} Sen olennaisia piirteitä ovat tietotyön tuloksellisuutta edistävät toimintaperiaatteet (esim. avoimuus ja kritiikki), työn seurannan ja ohjauksen käytännöt sekä työtä tukevat verkkotyökalut (erityisesti Opasnet-verkkotyötila fi.opasnet.org).

Hankkeessa tehtävä työ

Työpaketti 1. Kirjallisuuskatsaus ja nykyratkaisujen kartoitus ja esittely (kysymys 1)

Työ jatkuu siitä, mihin olemme jo aiemmin päässeet avoimien muuttujien ja arviointien osalta ja niihin liittyvissä katsauksissa.^{[6] [8]} Myös muut ovat tehneet katsauksia asiantuntijoiden roolista päätöksenteon tukena.^[9]

Tieteellisen kirjallisuuden lisäksi on erilaisia demokratiahankkeita, joissa on kehitetty toimintamalleja ja työkaluja parempaan päätöksentekoon. Näitä ovat mm. EU-hanke D-Cent (dcenproject.eu), New Yorkin yliopiston the GovLab (thegovlab.org) ja monikansallinen Open Government Partnership (opengovpartnership.org), jossa Suomikin on mukana.

Työssä tarkastellaan kirjallisuuden ja työkalujen nykytilaa nimenomaan siltä osin, kuin ne palvelevat käytännön päätöstukea ja valtioneuvoston työtä Suomessa. Tuloksena on suositus ja esittely tärkeimmistä käyttöön otettavista toimintamalleista ja työkaluista.

Työpaketti 2. Nykyisten käytäntöjen testaus ja käyttöönotto (kysymys 2)

Tässä työpaketissa otetaan käyttöön työpaketissa 1 kuvattuja toimintamalleja ja työkaluja. Työtä tehdään tiiviissä yhteistyössä toisaalta valtioneuvoston kanslian ja ministeriöiden, toisaalta hankkeeseen osallistuvien ja muiden kansalaisjärjestöjen kanssa. Työ sisältää konkreettista avainhenkilöiden koulutusta perustuen mm. Itä-Suomen yliopiston tuottamaan kurssiin avoimesta päätöksentekokäytännöstä.

Tavoitteena on ottaa käyttöön menetelmiä, jotka sekä helpottavat päätösten valmistelua hallinnossa että antavat sidosryhmille mahdollisuuden kommentoida ja vaikuttaa, jolloin ristiriitoja aiheuttavat kohdat voidaan ratkaista ongelmien ollessa vielä pieniä.

Ketterät kokeilut ovat viime aikoina nousseet suosioon hyvästä syystä. Ne antavat hyödyllistä tietoa teorioiden toimivuudesta käytännössä. Ne auttavat hylkäämään hyvältä kuulostavat mutta toimimattomat osat ja vahvistamaan elinkelpoisia toimintamalleja. Ketterien kokeilujen avulla toimivat työkalut sisällytetään hankkeen lopputuotteeseen eli päätöksenteon verkkotyötilaan.

Työpaketti 3. Päätösvalmistelun seuranta ja ohjaus (kysymys 3)

Avoimessa päätöksentekokäytännössä on kehitetty myös menetelmiä päätöksentekotyön tuloksellisuuden arviointiin. Näitä samoja menetelmiä voidaan käyttää arvioimaan löydettyjä toimintamalleja ja niiden potentiaalia palvella valtioneuvoston työtä. Samoin voidaan arvioida eri hankkeiden tuloksellisuutta päätöstuen tuottajina.

Tunnistetut toimintamallit ja työkalut käydään järjestelmällisesti läpi ja arvioidaan tästä näkökulmasta. Soveltuvat osat sisällytetään avoimeen päätöksentekokäytäntöön.

Työpaketti 4. Koordinaatio ja viestintä

- Koordinaattori (THL) hoitaa konsortion työn organisoinnin ja raportoinnin.
- OKFFI vastaa viestinnästä ulospäin viestintä- ja vaikuttamissuunnitelman mukaisesti.
- Operatiivisen kapasiteetin lisääminen tutkimuslaitoksissa perustuu Itä-Suomen yliopiston järjestämän, avointia päätöksentekokäytäntöä opettavan Darm-kurssin sisältöihin. Tästä vastaa THL.

Aikataulu

Hanke alkaa syyskuussa 2015 ja päättyy joulukuussa 2016. Hankkeen aikana on seuraavat virstanpylväät:

- Lokakuun lopussa 2015 tuotetaan ensimmäinen versio työpaketin 1 nykytilakatsauksesta.
- Joulukuussa 2015 valmistuu yksityiskohtainen suunnitelma ketterien kokeilujen ja koulutuksen sisällöistä, aiheista ja osallistujista. Suunnitelman toteutus alkaa tammikuussa 2016.
- Ketterät kokeilut ja koulutus toteutetaan tammi-syyskuussa 2016 siten, että työ auttaa kevään ja syksyn suunnitelmatyötä. **«# TÄMÄ PITÄISI KATSOA TARKEMMIN; JOITAIN TOIVOMUKSIA OLI ESITETTY? --[Jouni Tuomisto \(keskustelu\)](#) 4. toukokuuta 2015 kello 21.05 (UTC)**
- Kirjallisuuskatsauksen lopullinen versio valmistuu kesäkuussa 2016.
- Päätöksenteon verkkotyötila on käytössä projektin alusta saakka. Kuitenkin ketterien kokeilujen avulla tunnistetut kehityskohteet toteutetaan vuoden 2016 loppuun mennessä sikäli kuin se resurssien puitteissa on mahdollista; muut jätetään suosituksiksi.
- Projektin loppuraportti valmistuu joulukuussa 2016. Se sisältää projektin keskeisten toimintamallien ja työkalujen kuvaukset sekä suositukset jatkotoimista.

Hankkeen toteuttajat ja työnjako

- THL, HIIT, HY: tutkimustaho, joka tuo hankkeeseen aiheeseen tutkimuksellisuutta ja aihepiirin erityisasiantuntemusta
- Oxford Research, OKFFI: konsulttitaho, joka edistää hankkeen ja sidosryhmien hankkeen aikaista yhteistyötä ja tulosten hyödyntämistä
- THL, HIIT: taho, jolla olisi hands-on-osaamista tietoaaineistojen hyödyntämisestä ja niihin liittyvistä työkaluista.

- Toimintamallien soveltajat: Sosiaali- ja terveysministeriö, Kuntaliitto, muita?

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Suomi on sikäli erinomaisessa tilanteessa, että avoimien näyttöön perustuvien päätöksentekomallien edistäjiä on niin hallinnossa, tutkimuslaitoksissa kuin kansalaisjärjestöissäkin. Ongelmana onkin parempien käytäntöjen leviämisen vitkaisuus pikemmin kuin osaamisen tai tiedon puute yhteiskunnassa. Tämä hanke tarttuu ongelmaan nimenomaan näiden tahojen yhteistyöllä.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden osalta juuri tämä konsortio on hyvässä asemassa, koska meillä on käytössämme uudet toimintamallit ja työkalut päätöksenteon tukemiseen. Niitä on käytännön työssä käytetty ja kehitetty, mutta laajamittainen käyttöönotto vielä puuttuu. Hankkeen avulla on siis mahdollisuus hypätä liikkuvaan junaan ja ottaa käyttöön uusia toimintamalleja, ei ainoastaan selvittää mitä ne olisivat. Toimintamallien erityisenä etuna on niiden yleispätevyys, mikä mahdollistaa niiden levittämisen hallinnon tai tieteenalojen rajoista riippumatta uusille käyttäjille. Toimintamallit ja työkalut ovat esimerkiksi lähtökohtaisesti kansainvälisiä, joten myös ulkomaiset asiantuntijat voivat osallistua oman alansa kysymysten ratkaisuun englanniksi, ja päätelmät voidaan sisällyttää suomenkieliseen päätösvalmisteluprosessiin. Näin päätösvalmistelun yksityiskohtaiset tulokset tulevat kansainväliseen käyttöön.

Hankkeesta viestiminen

Hankkeessa on virkamiesten ja sidosryhmien koulutusta ja ketteriä kokeiluja, jolloin viestintä tapahtuu käytännön työn kautta. Jokainen työpaketti myös tuottaa oman tuotoksensa (raportti tai verkkotyötila), jonka sisältöä jaetaan ja mainostetaan viestimissä. Myös perinteisen tiedonvälityksen keinoin hankkeen toimintamalleja pidetään esillä. Katso myös työpaketti 4 sekä viestintä- ja vaikuttamissuunnitelma.

Yhteystiedot

Palkkaerittely ja hankkeen vaatima työpanos

- Kokonaisbudjetti 150000 €.
- Tästä 5000 € matkoihin ja muuhun kun partnerien palkkakuluihin.
- $145000 \text{ €} / 1.87 \text{ (YK-kerroin)} / 1.52 \text{ (sivukulukerroin)} / 3500 \text{ €/htkk (keskipalkka)} = 14.5 \text{ htkk}$
- THL 4 htkk
- Open Knowledge Finland ry 2.5 htkk
- Oxford Research 2.5 htkk
- Helsingin yliopisto, CoE Philosophy of Social Science (Samuli Pöyhönen) 2.5 htkk
- HIIT (Kai Kuikkaniemi, Matti Nelimarkka) 2.5 htkk

Budjettitaulukot poistetaan toistaiseksi, koska ne ehkä hidastavat sivun toimintaa. Ne löytyvät täältä [\[4\]](#)

Yleiskustannus- ja henkilösivukuluprosentit tulevat sivulta Op_fi2704.

Kirjallisuus

1. [Jump up ↑](#) OHRA LISÄÄ VIITE
2. [Jump up ↑](#) Pohjola MV, Leino O, Kollanus V, Tuomisto JT, Gunnlaugsdóttir H, Holm F, Kalogeras N, Luteijn JM, Magnússon SH, Odekerken G, Tijhuis MJ, Ueland O, White BC, Verhagen H. State of the art in benefit-risk analysis: Environmental health. Food Chem Toxicol. (2012) 50: 1: 40-55.

[\[1\]](#)

3. [Jump up ↑](#) Tijhuis, M.J., Pohjola, M.V., Gunnlaugsdóttir, H., Kalogeras, N., Leino, O., Luteijn, J.M., Magnússon, S.H., Odekerken, G., Poto, M., Tuomisto, J.T., Ueland, Ø., White, B.C., Holm, F., Verhagen, H., 2011. Looking beyond Borders: Integrating best practices in benefit-risk analysis into the field of food and nutrition. *Food and Chemical Toxicology* (2012) 50: 1: 77-93. [doi](#)
4. [Jump up ↑](#) Muuttujia ja avointa arviointia on tarkemmin kuvattu Opasnetin sivuilla <http://en.opasnet.org/w/Variable> ja http://en.opasnet.org/w/Open_assessment.
5. [Jump up ↑](#) Pohjola, M.V., Pohjola, P., Paavola, S., Bauters, M., Tuomisto, J.T., 2011b. Pragmatic knowledge services. *Journal of Universal Computer Science* 17, 472-497. [doi](#)
6. [Jump up to: 6.0 6.1](#) Pohjola MV, Tuomisto JT. Openness in participation, assessment, and policy making upon issues of environment and environmental health: a review of literature and recent project results. *Environ Health*. 2011 Jun 16;10:58. [\[2\]](#)
7. [Jump up ↑](#) Tuomisto, Jouni T.; Pohjola, Mikko; Pohjola, Pasi. Avoin päätöksentekokäytäntö voisi parantaa tiedon hyödyntämistä. *Yhteiskuntapolitiikka* 1/2014, 66-75. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2014031821621>
8. [Jump up ↑](#) Mikko V. Pohjola, Pasi Pohjola, Marko Tainio, Jouni T. Tuomisto: Perspectives to Performance of Environment and Health Assessments and Models—From Outputs to Outcomes? (Review). *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2013, 10, 2621-2642; [doi](#) .
9. [Jump up ↑](#) Pita Spruijt, Anne B. Knol, Eleftheria Vasileiadouc, Jeroen Devilee, Erik Lebet, Arthur C. Petersen. Roles of scientists as policy advisers on complex issues: A literature review. *Environmental Science & Policy* 40 (2014): 16-25. [doi](#)

Viestintä- ja vaikuttamissuunnitelma

Tavoite

Mikä on keskeisin tavoite, jota vuorovaikutuksella ja viestinnällä tuetaan?

1. Uusien toimintamallien sisäänaajo yhteiskunnallisten päättäjien ja sektoritutkimuslaitosten joukossa.
2. Operatiivisen kapasiteetin lisääminen sektoritutkimuslaitoksissa avoimen päätöksenteon tukemiseen.
3. Kansalaisyhteiskunnan tietoisuuden ja vaatimustason lisääminen tietoon pohjautuvan päätöksenteon osalta.

Kohderyhmät ja tiedon hyödyntäjät

Kenelle viestitään? Keiden on hyvä tietää tutkimuksesta tilaajan lisäksi?

- Avoin tiede ja tutkimus -hanke
- Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen neuvosto
- Kuntaliitto ja kuntien päättäjät
- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Valtion sektoritutkimuslaitokset
- Avoimen demokratian kansalaisverkostot ja -yhdistykset

Viestinnän ja vuorovaikutuksen välineet, työkalut ja resurssit

Mitä ovat vuorovaikutuksen tavat ja kanavat hankkeen eri vaiheissa?

- Verkkotyötila Opasnet
- OKF:n verkkosivut ja viestintäkanavat
- Projektiblogi?
- THL:n viestintäkanavat

- Oxford Resaerchin viestintäkanavat?

Tiedonhallinta

Aineisto

Hankkeessa tuotetaan päivitetty ohjeisto tutkimuslaitoksille, päättäjille ja sidosryhmille avoimesta päätöksentekokäytännöstä. Lisäksi hankkeessa kerätään tapaustutkimuksissa tarvittavaa tietoa. Tietoa tuotetaan kirjallisuuskatsauksen, ketterien kokeilujen ja sidosryhmäpalautteen avulla.

Omistus-, hallinta- ja tekijänoikeudet

Kaikki tieto tuotetaan avoimesti verkkoon avoimella lisenssillä, tyypillisesti CC-BY-SA. Näin varmistetaan tiedon hyödynnettävyys ja jatkokäyttö.

Aineiston tietosuoj

Koska tieto on avointa, ei salausta tai lukemisen rajoituksia tarvita. Eheyden ja säilyvyyden osalta katso seuraava kohta.

Aineiston säilytys ja saatavuus

Tiedot kerätään ja varastoidaan THL:n ylläpitämään avoimeen Opasnet-verkkotyötilaan. THL on sitoutunut Opasnetin ylläpitoon lähivuosina, ja tuotetut tiedot pysyvät kaikkien vapaasti käytettävissä riippumatta projektin päättymisestä. Opasnetistä otetaan säännöllisesti varmuuskopiot ja vuosittain arkistokopio Kansalliskirjastoon pysyvään säilytykseen.

Jounin teksti 6.5.

1 HAETTAVA MÄÄRÄRAHA

- Painopistealue: Parempi päätöksenteon tietopohjan kokonaiskuva
- Teema: Millaisia välineitä ja toimintamalleja tarvitaan julkisen sektorin kokonaisvaltaiseen tiedolla johtamiseen? (1 välineet ja toimintatavat)

2 HANKKEEN NIMI

- Hankkeen nimi: Yhteiset tietokäytännöt tutkimuksessa ja päätöksenteossa (YHTÄKÖYTTÄ)
- Hankkeen avainsanat: päätöksenteko, päätöksentekojärjestelmät, tutkimustoiminta, vaikutukset, arviointi, tieto, tietokannat

3 HANKKEEN TOTEUTTAJAT

- Organisaation nimi (tutkimuslaitos, yliopisto, muu hakijataho): Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
- Jakeluosoite Postinumero ja -toimipaikka: Mannerheimintie 166, PL 30, 00271 Helsinki
- Hankkeen vastuullinen johtaja: Jouni Tuomisto
- Puhelinnumero Sähköpostiosoite: +358295246305 jouni.tuomisto(at)thl.fi
- Yhteyshenkilö (jos eri kuin hankkeen vastuullinen johtaja) Puhelinnumero Sähköpostiosoite

Muut hankkeen toteuttajatahot, jotka hakevat VN-TEAS -määrärahaa (organisaatio ja yhteyshenkilö)

- Open Knowledge Finland ry
- Oxford Research (Jussi Nissilä)

- Helsingin yliopiston Academy of Finland Center of Excellence in the Philosophy of Social Science (Samuli Pöyhönen)
- HIIT (Kai Kuikkaniemi, Matti Nelimarkka)

Muut yhteistyötahot, jotka eivät hae VN-TEAS -määrärahaa

- Sosiaali- ja terveysministeriö?
- Kuntaliitto?
-

4 HANKKEEN HINTA JA AIKATAULU

Hinta (+ alv) (tarkempi erittely kohdassa 7): 150000 € (sis. XX € alv)

Hanke alkaa 8/2015. Hanke päättyy 12/2016.

Tausta

Päätöstuen tarve (evidence-based decision making) on viime vuosina noussut tärkeäksi politiikkaa ja tutkimuskenttää ohjaavaksi tavoitteeksi. Tästä kertovat myös sektoritutkimuslaitosten uudelleenjärjestelyt ja rahoituskäytäntöjen muuttaminen. On muitakin muutoksia, jotka toisaalta ovat tehneet mahdolliseksi paremman päätöstuen ja toisaalta lisänneet sen tarvetta monimutkaistuvassa maailmassa. Näiden lyhyt esittely on paikallaan tämän hakemuksen viitekehyksen ymmärtämiseksi.

Päätöksenteko tarvitsee tuekseen yhteisen tietopohjan ja ennakkoon tehtäviä **vaikutusarviointeja**, kuten OHRA-ryhmäkin on raportissaan todennut. ^[1] Vaikutusarviointien tarvetta on viime aikoina korostettu muutenkin, esimerkiksi Valtion taloudellisessa tutkimuslaitoksessa. ^[2] Perinteiset vaikutusarviointit ovat kuitenkin kehittyneet yksittäisen päätöksentekijän tilanteisiin, joissa tarkastellaan tyypillisesti vain muutamia tekijöitä kerrallaan. Vaihtoehtoisesti monimutkaisia asioita tyydytään tarkastelemaan yleisellä tasolla kuvaillen. Olemme olleet mukana tarkastelemassa hyöty-riskinarvioinnin nykytilaa ja kehitystarpeita. ^[3] Tässä työssä totesimme, että vaikutusarviointityö on siirtymässä kohti a) arvioinnin ja päätöksenteon sekä sidosryhmien näkemysten parempaa yhdistämistä, b) täsmällisten poliittisten tarpeiden huomiointia arviointien rajauksessa, c) monenlaisten hyötyjen ja riskien yhteistarkastelua, ja d) tieteellisen tiedon ja arvojen sisällyttämistä. ^[4] Hyvän päätöstuen on syytä huomioida näitä tekijöitä.

On tärkeää huomata, että yksittäisen päätöksen tarvitsema päätöstuki kytkeytyy läheisesti tarpeeseen seurata ja ohjata päätöksentekoa koko valtionhallinnon tasolla. Jos yhtä päätöstä varten kerätään tietoja **yhteiseen tietopohjaan**, se voidaan ja se pitää toteuttaa niin, että kaikki muut päätösprosessit pystyvät hyödyntämään saman tiedon helposti. Jos tästä tietopohjasta todella kehittyy yhteinen työtila, asioita voi kehittää parantamalla työtilaa ja sen sisältöä, ja tapauskohtaisen ohjaamisen tarve vähenee. Samoin työ tehostuu sitä enemmän, mitä laajempaan käyttöön yhteinen työtila ja toimintamallit leviävät. Niinpä yksittäistä päätösprosessia ja valtionhallinnon kehittämistä kannattaa tarkastella yhdessä.

Avointa dataa tulee entistä enemmän ja nopeammin tarjolle. Samoin **massadata** (Big Data) eli isot aineistot ja aikasarjat tarjoavat mahdollisuuksia tutkia aiheita, joita ei dataa kerättäessä edes ajateltu. Tämä toisaalta helpottaa arviointien tekoa ja näytön saamista päätösten tueksi mutta toisaalta edellyttää parempaa kykyä löytää, seuloa ja jalostaa tietoa hyödylliseen muotoon päättäjälle. Tarvitaan siis

yhteenvetämisen taitoa, mutta sen käytännöt eivät ole vielä riittävän kehittyneitä mahdollisuuksiin ja tarpeisiin verrattuna. Tähän on kehitettävä uusia toimintamalleja ja työkaluja.

Avoin hallinto on viime vuosina 65 maahan levinnyt liike, jonka tavoitteena on kehittää ja avata hallinnon prosesseja. ^[5] Sen priimusmoottorina ovat toimineet erityisesti Yhdysvallat ja Iso-Britannia, mutta myös Suomessa tähän suuntaan on alettu edetä. Useita muitakin avointa yhteiskuntaa edistäviä hankkeita on, esimerkiksi D-Cent (hajautetut kansalaisosallistumisen työkalut, dcentproject.eu), Avoin ministeriö (kansalaisaloitteet, avoinministerio.fi), Appgree (ratkaisunhakusovellus, appgree.com), Agora Voting (turvallinen sähköinen äänestäminen, agoravoting.com), DemocracyOS (päättöksenteko virtuaalikokouksissa, democracyos.org). Teknisiä ja sosiaalisia ratkaisuja päätöksenteon kysymyksiin alkaa siis olla. Haasteena on kokonaiskuvan saaminen ja hyödyllisten toimintamallien ja työkalujen valikoiminen valtioneuvoston käyttöön. Juuri sitä tässä hankkeessa tehdään.

Tavoitteet

Hakukuulutuksessa määritellään seuraavat tutkimuskysymykset:

- Tutkimuskysymys 1: Miten tietoaaineistoihin liittyvillä teknisillä ja toiminnallisilla ratkaisuilla parannetaan valtioneuvoston päätösten laatua ja vaikuttavuutta ja miten digitalisaatio parantaa tietoon perustuvaa päätöksentekoa?
- Tutkimuskysymys 2: Millaisia laajoja tietoaaineistoja kokoavia, yhteenvetäviä ja hyödyntäviä välineitä ja toimintamalleja on käytettävissä valtionhallinnon päätöksenteon ja hallituksen johtamisen tueksi? Millaisia hyödynnettävyyttä parantavia visuaalisia ja teknisiä ratkaisuja nämä sisältävät?
- Tutkimuskysymys 3: Miten tietoa valtioneuvoston ja ministeriöiden TEAS-toiminnasta kootaan, seurataan, muokataan ja visualisoidaan siten, että se on entistä helpommin hyödynnettävissä? (MI. sekä toiminnan ja seurannan organisointi ja prosessit, joilla selvitys- ja analyysitietoa ja sen luomia aineistoja hyödynnetään, mutta myös tarvittavat tekniset ratkaisut, kuten "Hankegalleria" (ks. www.hankegalleria.fi) tai muu julkisesti rahoitettua tiedontuotantoa seuraava ja visualisoiva ratkaisu).
- Tutkimuskysymys 4: Miten digitalisaatio parantaa päätöksentekoa?

Kysymyksissä 1 ja 2 päähuomio on tietoaaineistoissa ja niiden käsittelyssä (*Miten tietoaaineistoja tulisi käsitellä?*). Tämä onkin olennaista näyttöön perustuvassa päätöksenteossa. Tärkeää on myös tiedon jalostaminen päätöksentekoa palveleviksi vaikutusarvioinneiksi OHRAn suositusten mukaisesti. Työssä on siis syytä tarkastella tietoaaineistoja yleisesti ja myös niiden käyttöä vaikutusarvointien pohjana.

Kysymyksessä 3 ja osittain kysymyksessä 2 keskitytään päätösvalmistelutyön seurantaan ja ohjaukseen sekä näiden kehittämiseen (*Miten varmistetaan, että tietoaaineistojen käsittely on tehokasta?*). Tämä työohjauksen näkökulma kytkeytyy tiiviisti kysymysten 1 ja 2 tarkasteluun: tietoaaineistojen lisäksi tarkastellaan niitä työprosesseja, joiden avulla tietoaaineistoja jalostetaan päätöksenteon tueksi.

Kysymys 4 vetää yhteen muut kysymykset ja korostaa digitalisaation merkitystä tiedon jalostamisessa ja välittämisessä. Koska huomio on erityisesti valtakunnallisessa päätöksenteossa, on hankkeessakin syytä

keskittyä siihen. Kuitenkin digitalisaatio on laajempi käsite, ja siksi kehitettävillä toimintamalleilla on eduksi olla laajempaakin käytettävyyttä esimerkiksi kuntien toiminnassa tai yksityisellä sektorilla.

Menetelmät

Aiempi työ johon hanke perustuu

Aluksi lienee hyvä täsmentää keskeisiä käsitteitä. *Toimintamalli* on vakioitu ja kirjallisesti kuvattu ohje jonkin työn suorittamiseen. Päätöksenteosta puhuttaessa kyseessä on lähes aina tietotyö, ja siksi tässä hankkeessa keskitytään tietotyöhön. *Käytäntö* tarkoittaa sitä työn suorittamisen tapaa, joka on vakiintunut käyttöön. *Työkalu* tarkoittaa tietokoneohjelmaa, verkkosivustoa, lomaketta tai jotain muuta teknistä apuvälinettä työn tekemiseen. *Päätösvalmistelu* on kaikkea sitä tietotyötä, jolla kerätään ja jalostetaan tietoa varsinaisen päätöksen tekemisen tueksi. Tavoitteena tietenkin on, että toimintamallit oikeasti ohjaavat tekemään työn hyvin ja tehokkaasti; että käytännöt vastaavat toimintamalleja; ja että työkalut tukevat toimintamallin mukaista työtä. Ongelmia kuitenkin esiintyy kaikissa näissä kolmessa asiassa. Seuraavaksi esittelemme muutamia jo käytössämme olevia ratkaisuja näiden ongelmien vähentämiseen.

Innokylä

THL on kehittänyt Innokylä-verkkotyötilan ja virtuaaliyhteisön parantamaan sosiaali- ja terveysalan toimintamalleja ja jalkauttamaan niitä käytännöiksi kentällä (innokyla.fi). Tämä toiminta on mahdollista laajentaa muillekin toimialoille tietotyötä kehittämään. Tässä hankkeessa hyödynnämme Innokylän periaatteita ja työkaluja.

Avoin päätöksentekokäytäntö

THL:ssä on usean vuoden ajan tutkittu ja kehitetty toimintamalleja ja työkaluja tutkimustiedon paremmaksi tuottamiseksi päätöksentekoon ja toisaalta päätöksenteon kehittämiseksi paremmin tietoa hyödyntäväksi. Tätä kehitettyä kokonaisuutta kutsutaan *avoimeksi päätöksentekokäytännöksi*, ja se sisältää mm. avoimet vaikutusarvioinnit.^{[6] [7] [8]} Sen olennaisia piirteitä ovat tietotyön tuloksellisuutta edistävät toimintaperiaatteet (esim. avoimuus ja kritiikki), työn seurannan ja ohjauksen käytännöt sekä työtä tukevat verkkotyökalut (erityisesti Opasnet-verkkotyötila fi.opasnet.org).

Avoin arviointi

Avoin arviointi on vaikutusarviointi, joka toteutetaan avoimesti verkossa noudattaen tutkimustyön periaatteisiin perustuvia osallistumissääntöjä. Yksi säännöitä, *kohteellisuus*, tarkoittaa sitä, että jokaisella yksittäisellä aiheella on oma kohteensa (käytännössä verkkosivu yhteisessä työtilassa), jonne sitä asiaa koskevat tiedot kerätään ja jossa sitä yhdessä jäsennetään. Jokainen aihe ja myös sen osa-aiheet muotoillaan tutkimuskysymyksiksi, ja kohteen tärkein tehtävä on tuottaa näihin kysymyksiin vastaus. Tavoitteena on tuottaa täsmällinen, kriittikkestävä, perusteltu ja mielellään määrällinen kuvaus siitä, mitä vastauksesta tiedetään ja miten se kytkeytyy muihin aiheisiin. Epävarmuudet kuvataan todennäköisyyksinä. Avoimen arvioinnin tarkoitus on ennakoida, mitä suunnitellut toimenpiteet vaikuttaisivat tarkasteltaviin, yhteiskunnallisesti tärkeisiin asioihin (esimerkiksi terveys, kustannukset, taloudellinen kilpailukyky, ympäristön tila).^[9]

Hankkeessa tehtävä työ

Työpaketti 1. Kirjallisuuskatsaus ja nykyratkaisujen kartoitus ja esittely (kysymykset 1-3)

Aiemmin olemme tehneet kirjallisuuskatsauksia päätöksenteon tukemisesta ympäristöterveyden aihepiiriin liittyen. ^[7] ^[10] Myös muut ovat tehneet katsauksia asiantuntijoiden roolista päätöksenteon tukena. ^[11] Tieteellisen kirjallisuuden lisäksi on erilaisia demokratiahankkeita, joissa on kehitetty toimintamalleja ja työkaluja parempaan päätöksentekoon. Näitä ovat mm. EU-hanke D-Cent (dcentproject.eu), New Yorkin yliopiston the GovLab (thegovlab.org) ja monikansallinen Open Government Partnership (opengovpartnership.org), jossa Suomikin on mukana.

Työssä tarkastellaan tieteellisen kirjallisuuden, yhteiskunnallisten kehittämishankkeiden ja työkalujen nykytilaa nimenomaan siltä osin, kuin ne palvelevat käytännön päätöstukea ja valtioneuvoston työtä Suomessa. Tarkastelun kohteena ovat niin työn tekemisen (kysymykset 1-2) kuin johtamisenkin (kysymykset 2-3) toimintamallit ja työkalut. Kartoituksen onnistumista tukee se, että osallistujilla on ennestään vankka osaaminen tämän alan kirjallisuudesta ja myös käytännön tietotyöstä päätösvalmistelussa. Tuloksena on esittely tärkeimmistä vaihtoehtoisista toimintamalleista ja työkaluista.

Työpaketti 2. Tarvekartoitus (kysymykset 1-3)

Tässä työpaketissa kartoitetaan valtionhallinnon tarpeita liittyen päätösvalmistelun toimintamalleihin ja työkaluihin. Lisäksi selvitetään työpaketissa 1 tunnistettujen toimintamallien ja työkalujen soveltuvuutta ja jatkokehitystarpeita. Työtä tehdään tiiviissä yhteistyössä toisaalta valtioneuvoston kanslian ja ministeriöiden, toisaalta hankkeeseen osallistuvien ja muiden kansalaisjärjestöjen kanssa.

Tavoitteena on suunnitella ja kuvata menetelmiä, jotka perustuvat sekä kirjallisuudesta löytyviin tietoihin että tarvekartoituksen tunnistamiin näkökohtiin. Osana tätä suunnittelua voidaan toteuttaa myös toimintamallien tai työkalujen ketteriä kokeiluja. Uskomme, että ainakin jotkin työkalut ovat riittävän kypsiä kokeiltaviksi tämän hankkeen aikana.

Työpaketti 3. Sisäänajosuunnitelma (kysymys 4)

Kirjallisuuskatsaukseen (työpaketti 1) ja tarvekartoitukseen sekä mahdollisiin ketteriin kokeiluihin (työpaketti 2) perustuen tuotetaan tarkennettu suunnitelma siitä, miten hyväksi havaitut toimintamallit ja työkalut voitaisiin ottaa käyttöön ja millä aikataululla. Myös koulutuksen tarvetta arvioidaan tässä yhteydessä. Huomio on nimenomaan valtionhallinnon päätöstuen kehittämisessä, mutta tämän onnistumiseksi toimintamalleja lienee muutettava niin hallinnossa kuin tutkimuslaitoksissakin. Tämän kulttuurinmuutoksen askelmerkkejä hahmotellaan tässä sisäänajosuunnitelmassa.

Suunnitelmassa tarkastellaan myös eri toimijoiden roolia ja intressejä; tavoitteena on löytää win-win-ratkaisuja, joissa esimerkiksi yhtäaikaaisesti parannetaan sidosryhmien osallistumismahdollisuuksia, parannetaan päätösvaihtoehtojen laatua vähentämällä sisäisiä ristiriitaisuuksia ja sujuvoitetaan poliittista prosessia. Yhtenä keskeisenä kysymyksenä on, mistä ja miten

rakennetaan se toimintakyky eli operatiivisen kapasiteetti, jota uusien toimintamallien sisäänajoon ja toteuttamiseen tarvitaan.

Työpaketti 4. Koordinaatio ja viestintä

Koordinaattori (THL) hoitaa konsortion työn organisoinnin ja raportoinnin. Kaikki partnerit osallistuvat kaikkiin työpaketteihin kuitenkin siten, että THL vastaa kirjallisuuskatsauksesta ja Oxford Research tarvekartoituksesta. Open Knowledge Finlandin rooli on erityisen tärkeä tarvekartoituksessa ja sisäänajosuunnitelmassa. Sisäänajosuunnitelmasta vastaa THL.

Oxford Research vastaa viestinnästä ulospäin viestintä- ja vaikuttamissuunnitelman mukaisesti. Kuitenkin jokainen partneri jakaa hankkeen viestejä omien kanaviensa kautta ja kerää palautetta omilta yhteistyökumppaneiltaan esimerkiksi tarvekartoituksessa.

Hankkeelle perustetaan omat nettisivut Opasnet-verkkotyötilaan. Samoin pääosa työstä tehdään tässä avoimessa verkkotyötilassa, jotta tieto projektin etenemisestä leviää mahdollisimman helposti, ja työn sisältöä pääsee myös helposti kommentoimaan.

Aikataulu

Hanke alkaa elokuussa 2015 ja päättyy joulukuussa 2016. Hankkeen aikana on seuraavat virstanpylväät:

- Lokakuun lopussa 2015 tuotetaan ensimmäinen versio nykytilakatsauksesta (TP1) kommentoitavaksi.
- Joulukuussa 2015 tuotetaan ensimmäinen versio tarvekartoituksesta (TP2) kommentoitavaksi.
- Näiden pohjalta helmikuussa 2016 tuotetaan ensimmäinen versio sisäänajosuunnitelmasta (TP3). Tarkoituksena on tarjota konkreettista lisäarvoa ja suosituksia kevään VNK-hakujen sisältöön.
- Jos testaukseen sopivia toimintamalleja ja työkaluja löytyy ja jos se on VNK:n kannalta hyödyllistä, käynnistetään joitakin ketteriä kokeiluja kevään ja kesän 2016 aikana. Näiden kokemukset sisällytetään loppuraporttiin.
- Projektin loppuraportti valmistuu joulukuussa 2016. Se sisältää 1) kirjallisuuskatsauksen mahdollisista toimintamalleista ja työkaluista, 2) tarvekartoituksen tulokset, 3) mahdollisten ketterien kokeilujen kokemukset ja päätelmät ja 4) sisäänajosuunnitelman sekä suositukset jatkotoimista.

Hankkeen toteuttajat ja työnjako

- Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (THL): asiantuntija- ja tutkimuslaitos. Tuo hankkeeseen aiheeseen tutkimuksellisuutta ja aihepiiriin erityisasiantuntemusta. THL:llä on myös käytännön osaamista tietoaaineistojen hyödyntämisestä ja niihin liittyvistä työkaluista.
- Oxford Research: konsultti. Edistää hankkeen ja sidosryhmien hankkeen aikaista yhteistyötä ja tulosten hyödyntämistä.

- Open Knowledge Finland ry (OKFFI): kansalaisjärjestö. Erittäin hyvin verkottunut avoimen datan ja päätöksenteon kehittämisen toimijoihin Suomessa ja ulkomailla. Edistää yhteistyötä ja toimintamallien sisäänaajoa.

Varsinaisten partnerien lisäksi hanke pitää tiivistä yhteyttä olemassaolevien yhteyksien kautta päätöksentekijöihin, asiantuntijoihin ja muihin sidosryhmiin esimerkiksi Tietotekniikan tutkimuslaitokseen (HIIT), Yhteiskuntatieteiden filosofian tutkimuksen huippuyksikköön (TINT), sosiaali- ja terveysministeriöön ja Kuntaliittoon.

Työnjako on tarkemmin kuvattu työpaketissa 4.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Suomi on sikäli erinomaisessa tilanteessa, että avoimien näyttöön perustuvien päätöksentekomallien edistäjiä on niin hallinnossa, tutkimuslaitoksissa kuin kansalaisjärjestöissäkin. Ongelmana onkin parempien käytäntöjen leviämisen vitkaisuus pikemmin kuin osaamisen tai tiedon puute yhteiskunnassa. Tämä hanke tarttuu ongelmaan nimenomaan näiden tahojen yhteistyöllä.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden osalta juuri tämä konsortio on hyvässä asemassa, koska meillä on kokemusta uusista toimintamalleista ja työkaluista päätöksenteon tukemisessa. Tämä konsortio on ollut aktiivisesti mukana kansainvälisessä päätöstukea kehittävässä tutkimustyössä ja toiminnassa (esim. EU-hankkeet Intarese, Heimtsa, Beneris, Urgenche). Olemme myös olleet mukana kansallisessa käytännön kehitystyössä (esim. ministeriöiden tulevaisuuskatsausten kirjoittaminen Opasnet-verkkotyötilassa tai STM:n Hyvinvointi kestävä kasvun perustana -hanke). Tämä on antanut aiheeseen syvällistä näkemystä. Lisäksi meillä on hyvät verkostot kansallisiin ja kansainvälisiin päätöksentekoa kehittäviin tahoihin kuten the GovLabiin (jonne on kahden kuukauden vierailukutsu syksyllä 2015), Avoimen hallinnon hankkeeseen ja avointa dataa ja avointa yhteiskuntaa edistäviin kansalaisjärjestöihin.

Tähänastinen työmme on osoittanut, että toimintamallien yhteiskunnallisen vaikuttavuuden edellytyksenä on niiden yleispätevyys, ja sitä tässä hankkeessa korostetaan. Tämä mahdollistaa toimintamallien levittämisen hallinnon tai tieteenalojen rajoista riippumatta uusille käyttäjille, mikä on erityisen tärkeää, kun painitaan ns. viheliäisten ongelmien eli hankalien, useille toimintasektoreille ulottuvien ongelmien kimpussa. Toimintamallien ja työkalujen pitää esimerkiksi olla lähtökohtaisesti kansainvälisiä, jotta myös ulkomaiset asiantuntijat voivat osallistua oman alansa kysymysten ratkaisuun englanniksi. Nämä päätelmät voidaan sisällyttää suomenkieliseen päätösvalmisteluprosessiin. Näin kansainvälinen osaaminen saadaan yksityiskohtineen kansallisen päätösvalmistelun käyttöön, ja puolestaan sen tulokset voidaan levittää kansainvälisesti.

Hankkeesta viestiminen

Hankkeessa on virkamiesten ja sidosryhmien tarvekartoitusta ja mahdollisesti kokeiluja, joissa viestintä tapahtuu käytännön työn ja kontaktien kautta. Jokainen työpaketti myös tuottaa oman tuotoksensa (raportti), jonka sisältöä jaetaan ja mainostetaan viestimissä sekä hankeorganisaatioiden omien verkkosivujen ja kanavien kautta. Viestinnän kannalta on olennaista, että raporteista tehdään ensin luonnokset, joilla saadaan näkyvyyttä ja myös kommentteja ennen työn viimeistelyä. Myös perinteisen

tiedonvälityksen keinoin hankkeen tuloksia pidetään esillä. Katso myös työpaketti 4 sekä viestintä- ja vaikuttamissuunnitelma.

Yhteystiedot

Jouni Tuomisto

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Neulaniementie 4

PL 95

70701 Kuopio

sähköposti jouni.tuomisto(at)thl.fi, puh 0295246305

Palkkaerittely ja hankkeen vaatima työpanos

- Kokonaisbudjetti 150000 €.
- Tästä 5000 € matkoihin ja muuhun kun partnerien palkkakuluihin.
- $145000 \text{ €} / 1.87 \text{ (YK-kerroin)} / 1.52 \text{ (sivukulukerroin)} / 3500 \text{ €/htkk (keskipalkka)} = 14.5 \text{ htkk}$
- THL 4 htkk
- Open Knowledge Finland ry 2.5 htkk
- Oxford Research 2.5 htkk
- Helsingin yliopisto, CoE Philosophy of Social Science (Samuli Pöyhönen) 2.5 htkk
- HIIT (Kai Kuikkaniemi, Matti Nelimarkka) 2.5 htkk

O b s	Organis aatio	Työnt ekijä	Työp anos	P al k k a	Henkilösivu kulut	Yhte ens ä
1	THL	N.N.	7	3500		
2	OKFFI		3	3500		
3	Oxford Research		4	3500		

Yleiskustannus- ja henkilösivukuluprosentit tulevat sivulta [Budjettikertoimet](#).

O b s	Menolaji	2 0 1 5	2 0 1 6	S e l i t e
1	Kotimaan matkakulut	10 00	15 00	
2	Ulkomaan matkakulut			
3	Ostopalvelut			
4	Tarvikkeet ja aineistot			
5	Viestintäkulut	10 00	15 00	
6	Arvonlisävero	34 0	51 0	
7	Valtion henkilötyökuukaudet	3	4	

Kirjallisuus

1. [Jump up](#) OHRA. Päätöksistä muutoksiin. Valtion ohjausjärjestelmän kehittäminen – hankkeen raportti ja toimenpidesuosituksset. Valtiovarainministeriö 1.12.2014 [1]
2. [Jump up](#) Antti Moisio, Jenni Kellokumpu: Lakihankkeiden vaikutusten arviointia pitää tehostaa. Helsingin Sanomat A5 6.5.2015.
3. [Jump up](#) Tijhuis, M.J., Pohjola, M.V., Gunnlaugsdóttir, H., Kalogeras, N., Leino, O., Luteijn, J.M., Magnússon, S.H., Odekerken, G., Poto, M., Tuomisto, J.T., Ueland, Ø., White, B.C., Holm, F., Verhagen, H., 2011. Looking beyond Borders: Integrating best practices in benefit-risk analysis into the field of food and nutrition. Food and Chemical Toxicology (2012) 50: 1: 77-93. doi
4. [Jump up](#) Pohjola MV, Leino O, Kollanus V, Tuomisto JT, Gunnlaugsdóttir H, Holm F, Kalogeras N, Luteijn JM, Magnússon SH, Odekerken G, Tijhuis MJ, Ueland O, White BC, Verhagen H. State of the art in benefit-risk analysis: Environmental health. Food Chem Toxicol. (2012) 50: 1: 40-55. [2]
5. [Jump up](#) Open Government Partnership [3]

6. [Jump up↑](#) Pohjola, M.V., Pohjola, P., Paavola, S., Bauters, M., Tuomisto, J.T., 2011b. Pragmatic knowledge services. Journal of Universal Computer Science 17, 472-497. [doi](#)
7. [↑ Jump up to:7.0 7.1](#) Pohjola MV, Tuomisto JT. Openness in participation, assessment, and policy making upon issues of environment and environmental health: a review of literature and recent project results. Environ Health. 2011 Jun 16;10:58. [\[4\]](#)
8. [Jump up↑](#) Tuomisto, Jouni T.; Pohjola, Mikko; Pohjola, Pasi. Avoin päätöksentekokäytäntö voisi parantaa tiedon hyödyntämistä. Yhteiskuntapolitiikka 1/2014, 66-75. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2014031821621>
9. [Jump up↑](#) Muuttujia ja avointa arviointia on tarkemmin kuvattu Opasnetin sivuilla <http://en.opasnet.org/w/Variable> ja http://en.opasnet.org/w/Open_assessment.
10. [Jump up↑](#) Mikko V. Pohjola, Pasi Pohjola, Marko Tainio, Jouni T. Tuomisto: Perspectives to Performance of Environment and Health Assessments and Models—From Outputs to Outcomes? (Review). Int. J. Environ. Res. Public Health 2013, 10, 2621-2642; [doi](#) .
11. [Jump up↑](#) Pita Spruijt, Anne B. Knol, Eleftheria Vasileiadouc, Jeroen Devilee, Erik Lebret, Arthur C. Petersen. Roles of scientists as policy advisers on complex issues: A literature review. Environmental Science & Policy 40 (2014): 16-25.[doi](#)

Viestintä- ja vaikuttamissuunnitelma

Tavoite

Mikä on keskeisin tavoite, jota vuorovaikutuksella ja viestinnällä tuetaan?

1. Valtioneuvoston, ministeriöiden ja muun hallinnon aktivointi päätöksenteon kehittämiseen.
2. Mainittujen avainryhmien tarpeiden kartoittaminen.
3. Sisäänajosuunnitelman suositusten viestiminen ja edistäminen.
4. Tietoisuuden lisääminen toimintakyvyn eli päätöksentekoa tukevan operatiivisen kapasiteetin lisäämistarpeesta hallinnossa tutkimuslaitoksissa.
5. Tietoisuuden ja vaatimustason lisääminen tietoon pohjautuvan päätöksenteon osalta.

Kohderyhmät ja tiedon hyödyntäjät

Kenelle viestitään? Keiden on hyvä tietää tutkimuksesta tilaajan lisäksi?

- Kaikki ministeriöt
- Avoin tiede ja tutkimus -hanke
- Valtion sektoritutkimuslaitokset
- Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen neuvosto
- Kuntaliitto ja kuntien päättäjät
- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Avoimen demokratian kansalaisverkostot ja -yhdistykset

Viestinnän ja vuorovaikutuksen välineet, työkalut ja resurssit

Mitä ovat vuorovaikutuksen tavat ja kanavat hankkeen eri vaiheissa?

- Verkkotyötila Opasnet. Siellä voidaan toteuttaa hankkeen nettisivut ja ylläpitää projektiblogia.
- OKFFI:n verkkosivut ja viestintäkavanat

- THL:n viestintäkanavat
- Oxford Researchin viestintäkanavat?

Tärkeimmät viestinnän resurssit ovat edellä mainitut partnerien nettityökalut (ovat käytettävissä ilman eri resurssia) sekä hankkeeseen osallistuvien ihmisten työaika. Tätä on tarkemmin kuvattu budjetin yhteydessä.

Tiedonhallinta

Aineisto

Hankkeessa tuotetaan kirjallisuuskatsaus, tarvekartoitus ja sisäänajosuunnitelma. Näitä varten kerätään runsaasti taustatietoa kirjallisuudesta, sidosryhmiltä ja mahdollisesti ketterien kokeilujen kautta. Kaikki tieto tuotetaan avoimesti verkkoon muidenkin käytettäväksi.

Omistus-, hallinta- ja tekijänoikeudet

Kaikki tieto tuotetaan avoimesti verkkoon avoimella lisenssillä, tyypillisesti CC-BY-SA. Näin varmistetaan tiedon hyödynnettävyys ja jatkokäyttö.

Aineiston tietosuoja

Koska tieto on avointa, ei salausta tai lukemisen rajoituksia tarvita. Eheyden ja säilyvyyden osalta katso seuraava kohta.

Aineiston säilytys ja saatavuus

Hankkeen raportit julkaistaan sähköisenä THL:n julkaisusarjassa, ja THL:n julkaisujärjestelmä on osa Kansalliskirjaston pysyvää kokoelmaa. Yksityiskohtaiset tiedot myös kerätään ja varastoidaan THL:n ylläpitämään avoimeen Opasnet-verkkotyötilaan. THL on sitoutunut Opasnetin ylläpitoon lähivuosina, ja tuotetut tiedot pysyvät kaikkien vapaasti käytettävissä internetissä riippumatta projektin päättymisestä. Opasnetistä otetaan päivittäin varmuuskopiot ja suunnitelman mukaisesti arkistokopio Kansalliskirjastoon pysyvään säilytykseen.